

(i) Printed Pages : 7

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

0	1	3	5
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	2
---	---	---	---

B.A./B.Sc. (General) 2nd Semester
1059

POLITICAL SCIENCE (In all Mediums)
Paper–Political Theory–II

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 90

- Note :—** (1) Question No. 1 is compulsory. Attempt any **nine** out of total **fifteen** questions. Each has **2** marks and the answer should be in **10-20** words.
- (2) Rest of the paper is divided into four units. Each has **two** questions. Attempt any **one** of **18** marks each.
- (3) For private and reappear candidates, who have not been assessed earlier for internal assessment, the marks secured by them in theory paper will proportionately be increased to maximum marks of the paper in lieu of internal assessment.

(Compulsory Question)

1. (i)	What do you mean by Power ?	2
(ii)	Write down any four characteristics of Authority.	2
(iii)	Write down any four characteristics of Legitimacy.	2
(iv)	What is participant political culture ?	2
(v)	What is Manifest Political Socialisation ?	2

(vi) What are Civil Rights ?	2
(vii) What is the Philosophy of Human Rights ?	2
(viii) Write down any four safeguards of Liberty.	2
(ix) What do you mean by Negative Aspect of Equality ?	2
(x) Write down the meaning of Legal Dimension of Justice.	2
(xi) How economic factors influence social change ?	2
(xii) Write down the methods of Direct Democracy.	2
(xiii) What is Elitist Theory of Democracy ?	2
(xiv) What do you mean by Circulation of Elite ?	2
(xv) What are the views of Marxists about the Dictatorship of Proletariat ?	2

UNIT-I

2. Define the concept of Power and explain its various characteristics.	6+12=18
3. What do you mean by Secular Political Culture ? What are the factors helpful in the growth of Secular Political Culture ?	6+12=18

UNIT-II

4. "Rights and Duties are co-related". Discuss.	18
5. What do you mean by Universal Declaration of Human Rights ? What is its importance ?	6+12=18

UNIT-III

6. What is Liberty ? Explain in detail the different forms of Liberty.	6+12=18
7. What do you mean by Justice ? Discuss the various dimensions of Justice.	6+12=18

UNIT-IV

8. What do you mean by Social Change ? Write down the characteristics of Social Change. 6+12=18
9. "Democracy is the best form of Government". Do you agree with this view point ? Give arguments. 18

(हिन्दी माध्यम)

नोट :— (1) प्रश्न संख्या 1 अनिवार्य है। कुल 15 प्रश्नों में से कोई नौ प्रश्न करें। प्रत्येक प्रश्न के 2 अंक हैं तथा प्रत्येक प्रश्न का उत्तर 10-20 शब्दों में दें।

(2) बाकी पेपर चार यूनिटों में विभाजित किया गया है। प्रत्येक में दो प्रश्न दिए गए हैं, प्रत्येक यूनिट में से 18 अंकों वाला कोई एक प्रश्न करें।

(3) प्राइवेट तथा रीअपीयर परीक्षार्थी जिनका आंतरिक मूल्यांकन के लिए आकलन पहले नहीं किया गया है, थ्योरी पेपर में उनके द्वारा प्राप्त अंकों को आंतरिक मूल्यांकन के स्थान पर आनुपातिक रूप में अधिकतम अंकों तक बढ़ा दिया जाएगा।

(अनिवार्य प्रश्न)

1. (i) शक्ति से आपका क्या अभिप्राय है ?	2
(ii) प्राधिकरण की कोई चार विशेषताएं लिखिए।	2
(iii) वैधता की कोई चार विशेषताएं लिखिए।	2
(iv) प्रतिभागी राजनीतिक संस्कृति क्या है ?	2
(v) मैनिफेस्ट राजनीतिक समाजीकरण क्या है ?	2
(vi) नागरिक अधिकार क्या हैं ?	2
(vii) मानव अधिकारों का दर्शनशास्त्र क्या है ?	2

- (viii) लिबर्टी के किसी भी चार सुरक्षा उपायों को लिखें। 2
- (ix) समानता के नकारात्मक पहलू से आपका क्या अभिप्राय है ? 2
- (x) न्याय के कानूनी आयाम का अर्थ लिखिए। 2
- (xi) आर्थिक परिवर्तन सामाजिक परिवर्तन को कैसे प्रभावित करते हैं ? 2
- (xii) प्रत्यक्ष लोकतंत्र की विधियां लिखिए। 2
- (xiii) लोकतंत्र का अभिजात वर्ग सिद्धांत क्या है ? 2
- (xiv) अभिजात वर्ग के परिसंचरण से आपका क्या अभिप्राय है ? 2
- (xv) सर्वहारा वर्ग की तानाशाही के बारे में मार्क्सवादियों के क्या विचार हैं ? 2

यूनिट-I

2. शक्ति की अवधारणा को परिभाषित करें और इसकी विभिन्न विशेषताओं की व्याख्या करें। 6+12=18
3. धर्मनिरपेक्ष राजनीतिक संस्कृति से आपका क्या अभिप्राय है ? धर्मनिरपेक्ष राजनीतिक संस्कृति की वृद्धि में सहायक कारक कौन से हैं ? 6+12=18

यूनिट-II

4. 'अधिकार और कर्तव्य सह-संबंधित हैं'। चर्चा करें। 18
5. मानव अधिकारों की सार्वभौमिक घोषणा से आपका क्या अभिप्राय है ? इसका महत्व क्या है ? 6+12=18

यूनिट-III

6. लिबर्टी क्या है ? लिबर्टी के विभिन्न रूपों के बारे में विस्तार से व्याख्या करें। 6+12=18
7. न्याय से आपका क्या अभिप्राय है ? न्याय के विभिन्न आयामों पर चर्चा करें। 6+12=18

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਸਾਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਆਪਕਾ ਕਥਾ ਅਭਿਪ੍ਰਾਯ ਹੈ ? ਸਾਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾओं को लिखिए। 6+12=18
9. 'ਲੋਕਤੰਤਰ ਸਰਕਾਰ ਕਾ ਸਭਸੇ ਅਚਛਾ ਰੂਪ ਹੈ।' ਕਥਾ ਆਪ ਇਸ ਫ਼ੁਲਟਿਕੋਯ ਦੇ ਸਹਮਤ ਹੈਂ ? ਤਰਕ ਦੀਯੋ। 18

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

- ਨੋਟ :— (1) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਕੁਲ 15 ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 10-20 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਉ।
- (2) ਬਾਕੀ ਪੇਪਰ ਚਾਰ ਯੂਨਿਟਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਵਿੱਚ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ 18 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।
- (3) ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਤੇ ਰੀਅਪੀਅਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀ ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਆਂਤਰਿਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਆਕਲਨ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਬਿਊਰੀ ਪੇਪਰ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅੰਕਾਂ ਨੂੰ ਆਂਤਰਿਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਅਨੁਪਾਤਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਤਮ ਅੰਕਾਂ ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

1. (i) ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? 2
- (ii) ਅਥਾਰਿਟੀ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ। 2
- (iii) ਵੈਧਤਾ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ। 2
- (iv) ਪ੍ਰਤਿਭਾਗੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਕੀ ਹੈ ? 2

- (v) ਮੈਨੀਫੈਸਟ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਮਾਜੀਕਰਣ ਕੀ ਹੈ ? 2
- (vi) ਨਾਗਰਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਕੀ ਹਨ ? 2
- (vii) ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨਸ਼ਾਸਤਰ ਕੀ ਹੈ ? 2
- (viii) ਲਿਬਰਟੀ ਦੇ ਕੋਈ ਚਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਅ ਲਿਖੋ। 2
- (ix) ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਪਹਿਲੂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? 2
- (x) ਨਿਆਯ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਆਯਾਮ ਦਾ ਅਰਥ ਲਿਖੋ। 2
- (xi) ਆਰਥਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਸਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ? 2
- (xii) ਪ੍ਰਤੱਖ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਲਿਖੋ। 2
- (xiii) ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਅਭਿਜਾਤ ਵਰਗ ਸਿਧਾਂਤ ਕੀ ਹੈ ? 2
- (xiv) ਅਭਿਜਾਤ ਵਰਗ ਦੇ ਪਰਿਸੰਚਰਣ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? 2
- (xv) ਸਰਵਹਾਰਾ ਵਰਗ ਦੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਬਾਰੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀ ਹਨ ? 2

ਯੂਨਿਟ-I

2. ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 6+12=18
3. ਧਰਮ-ਨਿਰਪੱਖ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਵਾਧੇ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਕਾਰਕ ਕੀ ਹਨ ? 6+12=18

ਯੂਨਿਟ-II

4. “ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਕਰਤੱਵ ਸਹਿ-ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ”। ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18
5. ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਰਵਵਿਆਪਕ ਘੋਸ਼ਣਾ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਇਸਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਕੀ ਹੈ ? 6+12=18

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਲਿਬਰਟੀ ਕੀ ਹੈ ? ਲਿਬਰਟੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਬਾਰੇ ਵੇਰਵੇ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 6+12=18
7. ਨਿਆਯ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਨਿਆਯ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਯਾਮਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 6+12=18

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਸਮਾਜਿਕ ਬਦਲਾਅ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਸਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ। 6+12=18
9. ਲੋਕਤੰਤਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸੱਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਰੂਪ ਹੈ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ? ਤਰਕ ਦਿਉ। 18